

Med Tidsmaskinen i Vedeby

Genom exploateringen av området där Vedeby herrgård en gång låg har de sista resterna av landskapets historia försvunnit, eller hur är det egentligen? Det är i vilket fall som helst ett utav de mest förändrade kulturlandskapen i östra Blekinge. Från en lantlig idyll på 1950-talet är det idag ett område fyllt av "köplador" och parkeringsplatser. Järnåldersgravfältet som en gång i tiden ansågs vara ett utav landskapets praktfullaste ligger idag inklämt mellan vägar och byggnader.

Vad kan då ett sådant landskap förmedla till oss idag? Med hjälp av kartor, bilder, arkeologiska rapporter, tidningar, arkivhandlingar och vandringar i landskapet kan vi trots allt bilda oss en god uppfattning om hur området en gång tog sig ut, om så blott för en mansålder sedan. Vi kan fortfarande studera det gamla landskapet genom bybildningen och de stengärsgårdar som fortfarande syns här. Men vi kan studera mer än bara var Vedeby by låg, vi kan också se hur moderniseringen av Sverige gick till. Vi kan se hur bilismen förändrar landskapet. Här låg avfallsanläggningen med pudretfabrik. Här låg epidemisjukhuset och fattiggården. Här låg skolan. Här drogs järnvägen genom under slutet av 1800-talet. Litteraturlistor, länkar samt arkivmaterial läggs på en hemsida som tas fram för projektet.

Eleverna, i det här fallet avses högstadiееlever, skall med hjälp av materialet på hemsidan kunna skapa sig en uppfattning om hur området brukats genom historien. Metoden är att låta eleverna skriva sina egna berättelser med utgångspunkt ifrån det material som presenteras på hemsidan och på biblioteken. Man kan då fritt välja sin egen berättelse. Elevernas arbete presenteras sedan som digitala vandringar i landskapet genom appen "Tidsmaskinen". Det kan vara t.ex. epidemisjukvården eller järnvägen. Därefter läser eleverna in texten som en ljudfil. Till detta ljud väljer man en plats där ljudet skall spelas upp samt en bild. Hanteringen av programmet görs av museet.

Eleverna får härigenom lära sig att använda sig av de olika källorna, samt också lära sig att "läsa landskapet" genom att studera de lämningar som fortfarande finns kvar.

Metoden tillgodoser väl de krav som vi finner i Lgr11, nämligen att eleverna skall utveckla sin förmåga att:

- använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer,
- kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap,
- reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv
- använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.

Studerar man sedan de särskilda målen för högstadiet kan vi konstatera att projektet väl svarar mot flera såsom:

- Framväxten av det svenska välfärdssamhället.
- Hur historiska källor och berättelser om en familjs eller släkts historia speglar övergripande förändringar i människors levnadsvillkor
- Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.
- Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.
- Några historiska begrepp, till exempel antiken, mellankrigstiden, efterkrigstiden och kalla kriget samt olika syn på deras betydelser.

Även i ämnet "svenska" kan eleverna få stöd utav projektet. Förutom skrivandet kommer man också i kontakt med äldre svenska genom dokumenten. I viss mån även äldre handstil. Tillämpliga delar ur Lgr 11 är:

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala medier och verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.
- Språkbruk genom tiderna.
- Informationssökning på bibliotek och på internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.
- Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Eleverna kan därefter dela sin vandring med vem de vill genom att dela ut den kod de får av museet.

Museet tar fram en handledning hur man arbetar med källorna och med "tidsmaskinen".

Projektet bekostas av medel från Skolhistoriska föreningen i Karlskrona med 100.000 SEK